

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kotimaisen sokerin tuotannosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kotimaisen sokerin tuotannosta. Lakiehdotus on pääpiirteittäin samanlainen kuin vielä vuonna 1982 voimassaoleva sokerilaki. Ehdotetut vähäiset muutokset liittyvät mm. perusjuurikkasmäärän tarkistamiseen ja neuvottelumenettelyyn. Lisäksi ehdotetaan, että sokerijuurikkai-

den siementen varmuusvarastoinnista voitaisiin maksaa korvausta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983 ja se koskisi vuosina 1983—1987 tuotetuista sokerijuurikkaista valmistettua sokeria.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Sokerijuurikkaan viljely on 1970-luvun loppupuolella vakiintunut 32 000 hehtaarin tasolle. Vaikka sokerijuurikkaan osuus maan koko peltoalasta on alle 1,5 prosenttia, sen viljelyllä on paikallisesti erittäin suuri merkitys. Viljely on painottunut lähinnä luonnonolosuhteiden vuoksi maan etelä- ja lounaisosiin ja niissä erityisesti juurikkasokeritehtaiden läheisyyteen. Sokerijuurikkaan viljelyä harjoitetaan vähäisemmässä määrin myös maan sisä- ja keskiosissa. Esimerkiksi Turengin juurikkasokeritehtaan hankinta-alue ulottuu Kuopion ja Pohjois-Karjalan läänien alueelle sekä Oulun läänin eteläisimpiin kuntiin.

Viljelymenetelmien teknistyttyä 1960-luvun puolivälin jälkeen sokerijuurikkaan keskimääräinen viljelyala kääntyi suhteellisen voimakkaaseen nousuun. Vaikka kokonaisviljelyala samanaikaisesti kasvoikin, sokerijuurikkasta viljelevien tilojen lukumäärä aleni jatkuvasti. Viljelylaajuuden vakiinnuttua 1970-luvun loppupuolella sokerijuurikkastilojen lukumäärän aleneminen samoin kuin keskimääräisen viljelyalan kasvu ovat selvästi hidastuneet. Näyttääkin siltä, että viljely on tällä hetkellä jo saavuttanut sellaisen teknisen tason, ettei keskimääräisissä viljelyaloissa ole odotettavissa enää yhtä nopeaa kasvua. Vuonna 1981 sopimusviljelijöiden luku-

määrä oli noin 5 900, sopimusten alainen peltoala noin 32 000 ha ja viljelyala keskimäärin 5,5 ha tilaa kohti.

Lainsäädännöllä on ollut huomattavaa merkitystä kotimaisen sokerintuotannon kehityksen sekä viljelylaajuuden vakiintumisen kannalta, sillä nykyisen, vuosina 1979—1982 voimassaolevan sokerilain (579/78) samoin kuin sitä ennen vuosina 1975—1978 voimassaolleen sokerilain (303/75) aikana sokerijuurikkaiden perusmäärä on jokaisena vuonna vahvistettu samalle tasolle eli 850 milj. kiloksi.

Sokerijuurikkaiden keskimääräisenä satotasona voidaan pitää noin 27 000 kg hehtaarilta. Sokerijuurikkaan sato on kuitenkin viime vuosina poikkeuksellisten kasvu- ja korjuuolosuhteiden vuoksi jäänyt yleensä normaalia pienemmäksi. Vuosien 1970—1981 keskimääräinen satotaso jäi 26 100 kiloon hehtaarilta ja vuosien 1975—1981 välisenä aikana ainoastaan kahtena vuonna ylitettiin 27 000 kilon hehtaarisato. Vuotta 1980 lukuunottamatta myöskään vahvistettua 850 milj. kilon perusjuurikkasmäärää ei ole saavutettu. Vuoden 1980 kokonaissadoksi muodostui 900,3 milj. kiloa.

Keskimääräisellä satotasolla nykyinen viljelyala vastaa vahvistettua 850 milj. kilon perusjuurikkasmäärää. Myös juurikkasokeritehtaiden jalostuskapasiteetti vastaa normaalin käyntikauden puitteissa noin 850 milj. sokerijuurikkakilon

kokonaissatoa. Kotimaisesta sokerijuurikkaasta valmistettu sokeri on yleensä kalliimpaa kuin ulkomaisesta raakasokerista valmistettu sokeri. Tästä syystä joudutaan sekä sokerijuurikkaiden tuotantoa että jalostusta tukemaan. Kun kapasiteetin käyttöasteella on huomattava merkitys kiinteiden yksikkökustannusten suuruuteen, tulisi niin juurikkaiden jalostuksen kuin tuotannonkin kapasiteetti pyrkiä käyttämään täysimääräisesti hyväksi.

Kotimaisen sokerintuotannon tuki koostuu tuotantopalkkiosta, lisähinnoista, hankintakorvauksesta ja kuljetusavustuksista. Tuen kokonaismäärä oli vuonna 1979 123 milj. markkaa, vuonna 1980 73,8 milj. markkaa ja vuonna 1981 73 milj. markkaa. Tuen tarpeeseen vaikuttavat sekä kotimaisen ja ulkomaisen sokerin hinnat että sokerijuurikkasato. Sadon lisäys alentaa jalostuksen kiinteitä yksikkökustannuksia, mikä puolestaan vähentää tuen tarvetta. Jos ulkomaisesta raakasokerista valmistettu sokeri on kotimaista halvempaa, sadon lisäyksellä on kuitenkin sokerin hintatasoa korottavaa vaikutusta. Sokerin hinnan nousulla on puolestaan tuen tarvetta alentava vaikutus. Sokerintuotannon tuki kerätään sokerista perittävällä valmisteverolla, jonka suuruus on tällä hetkellä 58 p kilolta ja tuotto yhteensä noin 100 milj. markkaa.

Sokerin kulutuksen lasku oli 1970-luvun alkupuolella nopeaa, mutta näyttää pysähtyneen nyt noin 37—38 kiloon henkeä kohti. Sokerin kokonaiskulutus on noin 180 milj. kiloa. Kotimaassa tuotetun sokerin määrä on kokonaissadosta ja juurikkaiden sokeripitoisuudesta riippuen vaihdellut vuosina 1979—1981 92 milj. kilosta 112 milj. kiloon vastaten 52—60 %:n sokeriomavaraisuutta. Vuodesta 1975 lähtien perusjuurikasmääräksi vahvistettu 850 milj. kiloa vastaa nykyisellä sokerin kulutustasolla hieman alle 60 %:n sokeriomavaraisuutta.

Kun maassa on nykyistä viljelyalaa vastaava sokerijuurikkaan viljely- ja jalostuskapasiteetti, olisi sokerijuurikkaiden perusmäärä tarkoituksenmukaista asettaa viime vuosina vahvistetulle tasolle. Vaikkakin hehtaarisadot voivat vuosittain tuntuvasti vaihdella, tällä juurikasmäärällä saavutetaan keskimäärin paras kapasiteetin käyttöaste. Myös maatalouden tuotantopoliittiset syyt sekä työllisyysnäkökohdat puoltavat sokerijuurikkaan viljelylaajuuden säilyttämistä vahvistetulla tasolla. Sokeriomavaraisuutta harkittaessa painoa on pantava myös sokerihuollon varmuusnäkökohdille. Nykyinen viljelylaajuus turvaa

sokerihuollon kohtuullisen ylläpitämisen myös sellaisten ulkoisten markkinahäiriöiden sattuessa, joiden johdosta sokerin tuonti vaikeutuisi tai estyisi.

Sokerihuollon turvaaminen edellyttää myös sitä, että sokerijuurikkaan viljelyn vaatimien keskeisten tuotantotarvikkeiden saannista huolehditaan. Sokerijuurikkaan siementuotantoa Suomessa ei harjoiteta vaan siemen tuotetaan ulkomailta. Siementen saannin varmistamiseksi olisi tarpeen muodostaa vuoden tarvetta vastaava varmuusvarasto, jonka pääoma- ja hoitokulut korvattaisiin sokerintuotannon tukeen tarkoitettusta määrärahasta. Kasvinsuojeluaineiden osalta varmuusvarastointia toteutetaan jo nykyisin tulo- ja menoarvioon varatulla määrärahalla, joten sokerijuurikkaan viljelyssä tarvittavien torjunta-aineiden varastointi voitaneen hoitaa tämän järjestelmän puitteissa.

Sokerin hinta on varsin herkkä kysynnän ja tarjonnan muutoksille. Raakasokerin maailmanmarkkinahinnan kehityksessä voidaan 1970-luvulla todeta kaksi poikkeuksellista ajanjaksoa. Raakasokerin hinta oli 1960-luvun lopulla suhteellisen tasaisesti noin 30 penniä kilolta, mutta kääntyi vuonna 1971 voimakkaaseen nousuun saavuttaen vuoden 1974 lopulla yli 4 markan tason. Vuonna 1977 hinta oli palautunut 0,80—1,00 markkaan kilolta, jona se säilyi vuoden 1980 alkupuolelle saakka. Vuoden 1980 lopulla hinta nousi uudelleen noin 3,30 markkaan kilolta, mutta aleni vuoden 1981 aikana noin 1,40 markan tasolle. Sokerin hinnan arvioidaan ainakin toistaiseksi säilyvän suhteellisen vakaana. Hintahäiriöt ovat kuitenkin edelleen mahdollisia riippuen muun muassa maailman sokerisadosta. Kansainvälinen sokerisopimukseen ei riittävästi pystyne takaamaan vakaata hintakehitystä, sillä muun muassa EEC ei ole toistaiseksi liittynyt sopimukseen.

Maahantuodun raakasokerin hinnaksi vahvistetaan ns. tasattu cif-hinta. Tuontihinnan poikeksessa tästä hinnasta erotus tasataan tuontikaupparahastosta. Tuontihinnan ollessa tasattua cif-hintaa alempi hintojen erotus peritään tuontikaupparahastolle. Päinvastaisessa tapauksessa tuontikaupparahasto maksaa erotuksen maahantuojalle. Jos hintamuutokset ovat pitkäaikaisia tai hyvin voimakkaita ne vaikuttavat tuontikaupparahaston rahoitusmahdollisuuksista riippuen myös tasatun cif-hinnan tasoon ja sitä kautta sokerin kotimaiseen hintatasoon.

Sokerin vähittäishinnan vahvistaa elinkeinohallitus hintavalvonta-asetuksen (235/74) mu-

kaisin perustein. Vähittäishintaan vaikuttavat sekä maahan tuodun että kotimaisen sokerin hinta ja se, missä suhteessa ulkomaista ja kotimaista sokeria on kulloinkin käytettävissä. Kun maahan tuotavan sokerin hinta on yleensä alempi kuin kotimaisen sokerin, omavaraisuusasteen nostaminen on omiaan lisäämään painetta sokerin vähittäishintatason nostamiseen. Tämän vuoksi hallitus pitää oikeana, että perusjuurikasmäärä rajoitettaisiin laissa samaksi kuin, mikä se on ollut koko edellisen lain voimassaoloaikana. Sokerin vähittäishinta on tällä hetkellä laadusta riippuen 6,60—6,84 mk/kg. Maailmanmarkkinahintojen alentumisen vuoksi sokerin vähittäishintaa on kuluvana vuonna voitu alentaa 95 p/kg.

2. Nykyinen tilanne

2.1. Lainsäädäntö

Kotimainen sokerintuotanto on lähes poikkeuksetta vaatinut valtion tukitoimenpiteitä ja tästä syystä sokerijuurikkaan viljelyä on yleensä ohjattu lakisääteisesti. Sokerijuurikkaan viljelyä ja kotimaisen sokerin tuotantoa on vuosina 1957—1971 säädelty lyhytaikaisilla erityislaeilla ja sen jälkeen vuoteen 1973 saakka valtion tulo- ja menoarvion perusteella annetuilla valtioneuvoston päätöksillä. Vuosien 1973 ja 1974 viljelyhdoista sovittiin maataloustuloneuvottelujen yhteydessä. Pitkäjänteisempää sokeripolitiikkaa on harjoitettu vuodesta 1975 lähtien, jolloin säädettiin nelivuotinen laki kotimaisen sokerin tuotannosta. Vuonna 1978 säädetty vielä vuonna 1982 voimassa oleva sokerilaki on pääosiltaan saman sisältöinen kuin sitä edeltänyt laki.

Sokerilaissa on säädetty muun muassa sokerijuurikkaiden perusmäärästä, jota valtioneuvosto voi tietyissä rajoissa korottaa tai alentaa. Valtioneuvosto vahvistaa myös sokerijuurikkaiden hinnan sekä lain sisältämien perusteiden mukaisesti sokerijuurikkaan tuotannon ja jalostuksen tuen.

2.2. Valmisteluvaiheet ja tärkeimmät muutokset

Lakiehdotusta koskeva valmistelutyö on suoritettu maa- ja metsätalousministeriössä ja ehdotuksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, maatilahallitukselta, elinkeinohallitukselta, maa-

taloustuottajain keskusjärjestöiltä, Suomen Sokeri Oy:ltä, Lännen Tehtaat Oy:ltä ja edustavimmilta palkansaajajärjestöiltä. Rakenteeltaan lakiehdotus vastaa voimassa olevaa sokerilakia. Muutosehdotukset koskevat perusjuurikasmäärän tarkistamista, juurikkaiden hintojen vahvistamiseen liittyvää menettelyä, ylimääräjuurikkaiden hintaa ja sokerin hintaeron huomioonottamista juurikassokeritehtaan varastoissa olevan sokerin osalta sokerin hinnan muuttuessa. Lisäksi laissa säädettäisiin sokerijuurikkaan siemenen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Lain tekninen toteuttaminen kuuluisi, kuten nykyisenkin lain mukaan, maa- ja metsätalousministeriölle sokerijuurikkaiden määrän, hintojen ja aluetuen määräämisen osalta sekä kauppa- ja teollisuusministeriölle tuotantopalkkioiden ja eräiden muiden lain edellyttämien korvausten osalta. Voimassaolevaan lakiin verrattuna esitys ei aiheuta organisatorisia muutoksia.

4. Esityksen valtiontaloudellinen merkitys

Ehdotuksen mukaan maksettaisiin, kuten nykyisenkin lain perusteella, juurikkaiden tuotanto- ja hankintapalkkiota, kuljetusavustusta ja lisähintaa. Näistä muodostuva valtion kokonaistuki on vuosina 1978—1981 vaihdellut 123—73 milj. markkaan. Esityksessä ehdotetaan, että myös sokerijuurikkaan vuoden tarvetta vastaavan siemenen varmuusvarastointikulut korvattaisiin sokerin tukeen tarkoitettusta määrärahasta.

Valtion tuki on tarkoitus kattaa valmisteverolla, jota on peritty heinäkuusta 1976 alkaen. Varmuusvarastointikulujen korvaaminen merkitsee, että tuen määrä kasvaisi noin 2 milj. markalla.

Valmisteverolakien mukaisen hinnanerokorvausjärjestelmän puitteissa tasataan eräisiin elintarviketuotteisiin sisältyvien maatalousperäisten raaka-aineiden hinta maailmanmarkkinahintatasolle. Näihin raaka-aineisiin kuuluu myös sokeri. Kotimaan toimitusten osalta hinnanerokorvausmenot rahoitetaan samoista tuotteista

kannettavien valmisteverojen tuotolla. Viennin ollessa verotonta ei vastaavia tuloja kerry näiden tuotteiden viennistä. Toisaalta tuonnin yhteydessä kannettavien valmisteverojen ja tullien tuotolla voidaan katsoa osittain rahoitettavan myös näitä menoja.

Vuonna 1981 vietiin maasta tällaisiin tuotteisiin sisältyneenä sokeria noin 34 milj. kiloa, jonka osalta suoritettiin hinnanerokorvauksia

yhteensä 94 milj. markkaa. Näihin menoihin vaikuttavat vientimäärien lisäksi osaltaan myös mm. sokerin kotimaisen tuotannon määrä ja siitä johtuva sokerin kotimaisen hinnan ja maailmanmarkkinahinnan välinen ero. Nykyisen hintatilanteen vallitessa, jolloin sokerin maailmanmarkkinahinta on alhainen, kotimaisen sokerin osuuden kasvu lisäisi näitä menoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Lakiehdotus vastaa keskeisiltä osiltaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annettua lakia kotimaisen sokerin tuotannosta. Ehdotetut muutokset sisältyvät esityksen 2, 6 ja 8 §:iin.

1 §. Pykälä on voimassaolevan lain mukainen.

2 §. Nykyisen sokerilain mukaan sokerijuurikkaiden perusmäärä on 750 milj. kiloa, jota valtioneuvostolla on oikeus vuosittain lisätä tai alentaa 100 milj. kilolla. Sekä voimassaolevan että sitä edeltäneen lain aikana vuodesta 1975 lähtien sokerijuurikkaiden perusmäärä on jokaisena vuonna vahvistettu 850 milj. kiloksi. Perusjuurikkasmääräksi ehdotetaan edelleen 750 milj. kiloa. Hallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että perusjuurikkasmäärää voitaisiin tarkistaa. Valtioneuvosto voisi lisätä tai vähentää lakiehdotuksen 750 milj. kilon perusjuurikkasmäärää enintään 100 milj. kilolla. Voimassaolevasta laista poiketen perusjuurikkasmäärä olisi mahdollista tarkistaa myös vuotta pidemmälle ajanjaksolle.

3 §. Pykälässä säädetään perusjuurikkasmäärän jakamisesta juurikassokeritehtaiden kesken.

4 §. Valtioneuvosto vahvistaisi perusjuurikkaista maksettavan perushinnan edelleen helmikuun loppuun mennessä neuvoteltuaan maataloustuottajain keskusjärjestöjen kanssa ja kuultuaan juurikassokeritehtaita ja kuluttajien edustajia. Kuluttajien edustajilla tarkoitetaan edustavimpien palkansaajajärjestöjen edustajia. Mikäli juurikassokeritehtaiden yhteensä vastaanotama juurikkasmäärä tehtaiden käyntikauden aikana ylittäisi perusjuurikkasmäärän, valtioneuvosto vahvistaisi näiden ylimääräjuurikkaiden hinnan satokauden marraskuun loppuun mennessä. Ylimääräjuurikkaiden hinnaksi voitaisiin vahvistaa 50—80 % perusjuurikkaiden hinnasta. Hintojen vahvistaminen helmikuun ja ylimääräjuurikkaiden osalta marraskuun loppuun

mennessä edellyttäisi, että neuvotteluissa on saavutettu yksimielisyys. Mikäli yksimielisyyttä ei ole saavutettu, neuvotteluja jatkettaisiin ja valtioneuvosto vahvistaisi perusjuurikkaiden hinnan maaliskuun loppuun mennessä ja ylimääräjuurikkaiden hinnan joulukuun loppuun mennessä.

Sokerijuurikkaan perushinnan vahvistaminen liittyy läheisesti maataloustulolain perusteella tehtäviin hintaratkaisuihin. Tästä syystä voi syntyä tilanteita, joissa maataloustuloratkaisun viivästyminen tai liittyminen mahdolliseen hinta- ja tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun vaikeuttaa perushinnan tasosta päättämistä helmikuun loppuun mennessä. Tällaisen varalta lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi myös nykyisessä laissa oleva säännös siitä, että valtioneuvostolla olisi oikeus tarkistaa perusjuurikkaiden perushintaa syyskuun 15 päivään mennessä. Valtioneuvoston olisi ennen tarkistamista neuvoteltava maataloustuottajien keskusjärjestöjen kanssa ja kuultava juurikassokeritehtaita.

5 §. Pykälä on voimassaolevan lain mukainen.

6 §. Pykälässä säädetään perusjuurikkasmäärän jalostuksesta maksettavasta tuotantopalkkiosta ja lisähinta-alueilta tapahtuvasta juurikasraaka-aineen hankkimisesta aiheutuvien lisäkustannusten korvaamisesta. Hankintapalkkio on voimassaolevassa laissa vahvistettu 0,6 penniksi kilolta ja se ehdotetaan nostettavaksi uudessa laissa 1,0 penniin kilolta. Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 8 momentti, jossa säädettäisiin juurikassokeritehtaille sokerijuurikkaan siemenen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

7 §. Pykälä on voimassaolevan lain mukainen.

8 §. Pykälässä määritellään, mitä tarkoitetaan tavallisen irrallisen kidesokerin tuottajan

verottomalla myyntihinnalla ja miten juurikas-sokeritehtaan ja valtion välisten maksusuoritusten osalta menetellään sokerin myyntihinnan muuttuessa. Käytäntö on ollut se, että hinnan alentuessa valtio korvaa juurikassokeritehtaan varastoissa ja omistuksessa olevan sokerin osalta hinnan alentumista vastaavan määrän. Hinnan noustessa juurikassokeritehdas suorittaa vastaavan määrän valtiolle. Kun on mahdollista, että kauppa joissakin tapauksissa ostaa sokeria juurikassokeritehtaan varastoon, pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että hinnan alentumisesta maksettava hyvitys ja hinnan nousun aiheuttama maksuvelvoite säädetään kosemaan juurikassokeritehtaan varastossa olevan sokerin omistajaa.

9 §. Pykälä on voimassaolevan lain mukainen.

10 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi valtiovarastoon tuloutettavaa määrää koskevan säännöksen osalta siten, että se vastaa 8 §:ään ehdotettua muutosta. Muilta osin pykälä vastaa voimassaolevan lain 10 §:ää.

11—12 §. Pykälät ovat voimassaolevan lain mukaiset.

13 §. Voimassaolevan lain koskiessa vielä vuonna 1982 tuotetuista sokerijuurikkaista valmistettua sokeria tulisi lakiehdotus saattaa voimaan vuoden 1983 alusta. Ehdotuksen mukaan lakia sovellettaisiin vuosina 1983—1987 tuotettavista sokerijuurikkaista valmistettavaan sokeriin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kotimaisen sokerin tuotannosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kotimaisen sokerintuotannon turvaamiseksi tuetaan sokerijuurikkaan viljelyä ja sellaisia juurikassokeritehtaita, joissa tuotanto on aloitettu ennen 1 päivää tammikuuta 1978, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Mitä tämän lain 8 §:n 2—4 momentissa ja 10—12 §:ssä on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava myös muiden sokeritehtaiden kuin juurikassokeritehtaiden osalta.

2 §

Juurikassokeritehtaiden tekemien viljelysopimusten perusteella kotimaassa tuotettavien sokerijuurikkaiden perusmäärä on 750 miljoonaa kiloa. Perusmäärään sisältyviä sokerijuurikkaita sanotaan tässä laissa perusjuurikkaiksi.

Valtioneuvostolla on oikeus tarkistaa 1 momentissa tarkoitettua perusmäärää siten, että se voi ylittää tai alittaa edellä mainitun määrän enintään 100 miljoonalla kilolla. Tarkistamisesta on neuvoteltava maataloustuottajain keskusjärjestöjen kanssa. Näissä neuvotteluissa on kuultava juurikassokeritehtaita.

Valtioneuvoston on, perusmäärää 2 momentissa tarkoitettulla tavalla tarkistettaessa, tehtävä päätös perusjuurikasmäärästä tammikuun 15 päivään mennessä.

3 §

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa vuoden 1983 helmikuun 15 päivään mennessä kunkin juurikassokeritehtaan osuuden perusjuurikasmäärästä tehtaiden tekemän yksimielisen sopimuksen mukaisesti. Jos tällaista sopimusta ei ole toimitettu ministeriölle vuoden 1983 helmikuun 5 päivään mennessä, vahvistaa maa- ja metsätalousministeriö tehtaiden osuudet perusjuurikasmäärästä.

Mikäli valtioneuvosto 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla tarkistaa sokerijuurikkaiden perusmäärää, on kunkin tehtaan osuus perusjuurikasmäärän lisäyksestä tai vähennyksestä yhtä suuri.

4 §

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain perusjuurikkaiden perushinnan. Jos juurikassokeritehtaiden yhteensä vastaanottama juurikasmäärä jonakin käyntikautena on suurempi kuin perusjuurikasmäärä, vahvistaa valtioneuvosto näille ylimääräjuurikkaille hinnan, jonka tulee olla 50—80 prosenttia perusjuurikkaiden hinnasta. Kukin tehdas voi alueellaan maksaa viljelijöille juurikkaiden hinnan joko siten, että perusjuurikkaiden ja ylimääräjuurikkaiden hinta tilitetään erikseen niille vahvistettujen hintojen mukaisesti tai että kaikista juurikkaista maksetaan

hinta, joka on laskettu perusjuurikkaiden ja ylimääräjuurikkaiden vahvistetuista hinnoista näiden juurikkaiden määrien mukaan punnittuna keskihintana.

Jos jonakin käyntikautena tehtaiden yhteensä vastaanottama juurikasmäärä ei ylitä perusjuurikasmäärää, mutta jokin tehdas kuitenkin ylittää sille vahvistetun perusjuurikasmäärän, ovat tällöin kaikki juurikkaat tämänkin tehtaan alueella perushintaisia.

Valtioneuvoston on ennen perus- ja ylimääräjuurikkaiden hinnan vahvistamista neuvoteltava maataloustuottajain keskusjärjestöjen kanssa. Neuvotteluissa on kuultava juurikassokeritehtaita ja kuluttajien edustajia. Mikäli neuvotteluissa on saavutettu yksimielisyys, valtioneuvosto vahvistaa seuraavan satokauden perusjuurikkaiden hinnan saman vuoden helmikuun loppuun mennessä ja ylimääräjuurikkaiden hinnan saman satokauden marraskuun loppuun mennessä. Mikäli yksimielisyyttä ei ole saavutettu, neuvotteluja jatketaan ja valtioneuvosto vahvistaa perusjuurikkaiden hinnan saman vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja ylimääräjuurikkaiden hinnan saman satokauden joulukuun loppuun mennessä.

Milloin erityiset syyt sitä vaativat, valtioneuvosto voi, neuvoteltuaan maataloustuottajain keskusjärjestöjen kanssa ja kuultuaan juurikassokeritehtaita, tarkistaa viimeistään syyskuun 15 päivänä edellä 1 momentin nojalla vahvistettua perusjuurikkaiden perushintaa.

5 §

Mikäli viljelijän juurikassokeritehtaalte toimittamien juurikkaiden keskimääräinen sokeripitoisuus, joka määritetään valtioneuvoston päätöksessä tarkemmin määrättävällä tavalla, ylittää 14,5 prosenttia, on viljelijälle ylityksen kultakin prosenttiyksikön kymmenesosalta kysymyksessä olevan vuoden sadosta suoritettava sokeripitoisuuslisää. Sokeripitoisuuslisän suuruus on 0,085 prosenttia sanotun vuoden syyskuun 15 päivänä voimassa olleen irrallisen tavallisen kidesokerin verottomasta tuottajan myyntihinnasta. Mikäli viljelijän tehtaalte toimittamien sokerijuurikkaiden keskimääräinen sokeripitoisuus alittaa 14,0 prosenttia, on viljelijän saama hinta alituksen kultakin prosenttiyksikön kymmenesosalta vastaavasti alempi.

Valtioneuvoston erikseen määrittelemillä kahdella alueella maksetaan valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan juurikkaista lisähintaa, jonka määrä voi I lisähinta-alueella olla enintään 8 prosenttia perusjuurikkaiden hinnas-

ta ja II lisähinta-alueella enintään 15 prosenttia perusjuurikkaiden hinnasta.

Sokerijuurikkaiden kuljetuksesta maksetaan kuljetusavustusta valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan, kuitenkin siten, että kuljetuksen tapahtuessa rautateitse avustuksena suoritetaan täydeltä vaunukuormalta kiloa kohden laskettu valtion rautatietariffin mukainen rahti, enintään kuitenkin todelliset rahtikustannukset.

6 §

Juurikassokeritehtaalte maksetaan tuotantopalkkiota kullekin tehtaalte 3 §:n mukaisesti määrätyn perusjuurikasmäärän jalostuksesta. Tuotantopalkkion suuruuden vastaanotettua juurikaskiloa kohti vahvistaa valtioneuvosto kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä vuosittain helmikuun loppuun mennessä. Tuotantopalkkion määräämistä varten on juurikassokeritehtaiden toimitettava kauppa- ja teollisuusministeriölle vaaditut selvitykset sen määräämässä ajassa. Tuotantopalkkion suuruus vahvistetaan kulloinkin kysymyksessä olevan vuoden syyskuun 15 päivänä voimassa olevaa tavallisen, irrallisen kidesokerin verotonta tuottajan myyntihintaa perustana pitäen ja noudattaen soveltuvin osin hintavalvontalakia (156/74) ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä, kuitenkin niin, että juurikkaiden jalostuksesta aiheutuvat kohtuulliset kiinteät kustannukset tulevat tuotantopalkkiota määrättäessä keskimäärin katetuiksi. Mikäli mainituin perustein laskettu tuotantopalkkio johtaisi kohtuuttomiin eroihin tehtaiden käyntikausituloksissa, voidaan tämä ottaa huomioon tuotantopalkkioiden suuruutta vahvistettaessa, kuitenkin siten, ettei tuotantopalkkioiden kokonaismäärä tästä syystä kasva.

Tuotantopalkkio maksetaan kullekin tehtaalte siitä juurikasmäärästä, josta tehdas on maksanut viljelijöille perushinnan, kuitenkin enintään tehtaalte vahvistetusta perusjuurikasmäärästä. Jos kaikkien juurikassokeritehtaiden yhteensä vastaanottama juurikasmäärä on enintään yhtä suuri kuin kysymyksessä olevan vuoden vahvistettu perusjuurikasmäärä, maksetaan tuotantopalkkio kuitenkin kaikista vastaanotetuista juurikkaista edellyttäen, että tehtaat ovat maksa- neet niistä perushinnan.

Jos tehdas on alueellaan maksanut juurikkaista hinnan, joka on laskettu perusjuurikkaiden ja ylimääräjuurikkaiden määrien ja hintojen mukaan punnittuna keskihintana, tulee tällaisen tehtaan toimittaa kauppa- ja teollisuusministeriölle tuotantopalkkion saamista varten yksityiskohtainen juurikkaiden hintalaskelma,

josta ilmenee se juurikasmäärä, joka on laskelmassa otettu huomioon perushintaisena.

Milloin juurikassokeritehdas käyttää sokerin valmistuksessa ylimääräjuurikkaita tai ulkomaista raaka-ainetta tahi jalostaa tuotteitaan pitemmälle kuin kidesokeriksi, otetaan tällaisen tuotannon kohtuullisella yrittäjän ansiolla lisätyt välittömät valmistuskustannukset ylittävät tuotot huomioon 1 momentin mukaan määräytyvän tuen vähennyksenä. Juurikassokeritehdas on siinä tapauksessa, että vähennettävät tuotot ylittävät tuen määrän, velvollinen suorittamaan valtiolle 7 momentissa tarkoitetun määrän. Mikäli kuitenkin tehtaan käyttäessä muuta kuin juurikasraaka-ainetta tai jalostaessaan tuotteitaan pitemmälle kuin kidesokeriksi tällainen toiminta aiheuttaa kiinteänuontoisia lisäkustannuksia, otetaan ne huomioon vähennyksen määrää laskettaessa.

Milloin juurikassokeritehdas toimittaa ulkomaisesta raaka-aineesta valmistamansa sokerin yksinomaan vientiin, otetaan poiketen siitä, mitä 4 momentissa on säädetty, 1 momentin mukaan määräytyvän tuen vähennyksenä huomioon ainoastaan vientituotantoa vastaava osa kiinteistä kustannuksista.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettujen suoritusten lisäksi maksetaan juurikassokeritehtaille juurikasraaka-aineen hankkimisesta aiheutuneiden lisäkustannusten korvaamiseksi 5 §:n 2 momentissa tarkoitetuilta alueilta vastaanotetuista juurikkaista 1,0 penniä kilolta.

Mikäli juurikassokeritehdas tässä pykälässä säädettyjen perusteiden mukaisesti joutuisi suoritusvelvolliseksi valtiolle, on tehdas velvollinen suorittamaan valtiolle määrän, jonka valtioneuvosto kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä vahvistaa.

Kotimaisen sokerintuotannon turvaamiseksi voidaan juurikassokeritehtaille maksaa korvausta sokerijuurikkaiden siementen varmuusvarastoinnista. Varmuusvaraston määrästä ja korvauksesta päättää valtioneuvosto.

7 §

Edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisähintaa ja 3 momentissa tarkoitettua kuljetusavustuksia samoin kuin 6 §:ssä tarkoitettua tuotantopalkkiota ja hankintakustannusten korvauksia maksetaan valtion varoista juurikassokeritehtaille edellyttäen, että tehdas maksaa viljelijöille vähintään 4 ja 5 §:ssä tarkoitettua hintaa, lisähintaa ja kuljetusavustuksia sekä noudattaa 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua laatumaksutapaa.

8 §

Tavallisen irrallisen kidesokerin tuottajan verottomalla myyntihinnalla tarkoitetaan tässä laissa viranomaisen vahvistamaa tai viranomaisen ja juurikassokeritehtaiden sekä sokerin maahantuojien kesken sovittua hintaa tahi, jollei hintaa ole vahvistettu tai sovittu, maahan tuottavan tavallisen, irrallisen kidesokerin cif-hintaa, johon on lisätty tuontimaksu, tulli, tuulaa-ki ja liikennemaksu, huolinta- ja purkauskulut sekä hankintaan sijoitetun pääoman korko maahantulopäivään saakka.

Mikäli tavallisen, irrallisen kidesokerin veroton tuottajan myyntihinta syyskuun 15 päivän ja käyntikauden päättymisen välisenä aikana alenee, suoritetaan juurikassokeritehtaille hinnan alentumisen jälkeen tehtaassa valmistettavan ja sokerin hinnan alentumassa juurikassokeritehtaan varastossa ja sen omistuksessa olevan sokerijuurikkaista kotimaassa valmistetun sokerin osalta määrä, joka vastaa tavallisen, irrallisen kidesokerin verottoman tuottajan myyntihinnan alentumista. Mikäli juurikassokeritehtaan varastossa on muunkin kuin juurikassokeritehtaan omistuksessa olevaa sokeria, tätä vastaava määrä suoritetaan sokerin omistajalle. Tuottajan myyntihinnan noustessa on juurikassokeritehtaan varastossa olevan sokerin omistaja velvollinen maksamaan valtiolle sokerin hinnannousua vastaavan määrän.

Jos juurikassokeritehtaan varastossa sinä hetkenä käyntikauden päättymisen jälkeen, jolloin tavallisen, irrallisen kidesokerin veroton tuottajan myyntihinta muuttuu, on sokerijuurikkaista kotimaassa valmistettua sokeria, suoritetaan tästä sokerista tuottajan myyntihinnan alentumassa sokerin omistajalle hinnaneroa vastaava määrä. Tuottajan myyntihinnan noustessa on omistaja velvollinen maksamaan valtiolle vastaavan hinnaneron.

Jos juurikassokeritehdas valmistaa raakasokeria tai puolivalmistetta tahi jalostaa tuotteitaan pitemmälle kuin kidesokeriksi tai sillä on varastossaan näitä tuotteita, muunnetaan ne kidesokeriksi kauppa- ja teollisuusministeriön määrämien perusteiden mukaan.

Milloin juurikassokeritehtaalla on toukokuun 1 päivänä omistuksessaan tehdasalueella varastoituna sokeria, voidaan siitä määräästä, joka saadaan, kun tehdas kotimaisista juurikkaista asianomaisen käyntikauden aikana valmistaman sokerin kokonaisuudesta vähennetään asianomaisen käyntikauden alusta huhtikuun loppuun mennessä myydyin sokerin määrä, ei kuitenkaan siitä sokerista, jonka juurikassokeritehdas käyttää omassa tuotantolaitoksessaan, mak-

saa erityisistä syistä varastoimiskorvausta tarkoitusta varten tulo- ja menoarviossa myönnetyn määrärahan puitteissa ja valtioneuvoston kauppaja teollisuusministeriön esityksestä tarkemmin määräämien perusteiden mukaan. Varastoimiskorvausta ei kuitenkaan makseta elokuun lopun jälkeen varastossa olevasta soke-rista.

9 §

Tämän lain 4 §:ssä tarkoitetut hinnat, 5 §:ssä tarkoitetut sokeripitoisuuslisät ja -vähennykset sekä lisähinnat ja kuljetusavustukset samoin kuin 6 §:ssä tarkoitetut tuotantopalkkiot ja hankintakustannusten korvaukset lasketaan ja suoritetaan tehtaan vastaanottamien sokerijuurikkaiden puhdaspainon mukaan.

10 §

Tässä laissa tarkoitettujen korvausten suorittamista varten otetaan valtion tulo- ja menoarvioon tarvittavat määrärahat. Mikäli juurikasokeritehtaan valtiolle tämän lain mukaan suoritettavat maksut ylittävät sen valtiolta saatavat korvaukset, tuloutetaan erotus valtiovarastoon. Valtiovarastoon tuloutetaan myös se määrä, jonka tehtaas 6 §:n 7 momentin sekä juurikasokeritehtaan varastoissa olevan sokerin omistajat 8 §:n 2 ja 3 momentin nojalla joutuvat suorittamaan.

Juurikasokeritehtaalle maksetaan valtion varoista korvausta sillä edellytyksellä, että tehdas 6 §:n 7 momentin ja 8 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa suorittaa sanoituissa säännöksissä mainitut maksut valtiolle. Tähän suoritusvelvollisuuteen on tehtaan ilman eri sopimustakin katsottava sitoutuneen, jos

tehdas on hakenut tämän lain mukaan valtion varoista juurikasokeritehtaille maksettavia suorituksia.

11 §

Kauppaja teollisuusministeriö huolehtii tässä laissa tarkoitettujen suoritusten maksamisesta.

Milloin tehdas tämän lain nojalla joutuu suoritusvelvolliseksi, on kauppaja teollisuusministeriön määrättävä suoritusten maksuaika. Jos tehdas laiminlyö suorituksen tai sen osan maksamisen määräaikaan, on se velvollinen suorittamaan erääntyneelle määrälle viivästyskor-koa veron viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain (145/76) mukaan, mikäli kauppaja teollisuusministeriö ei erityisistä syistä toisin määrää. Valtiolle suoritettavat määrät saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ulostosta on säädetty.

12 §

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta 6, 7, 8, 9, 10 ja 11 §:n osalta antaa kauppaja teollisuusministeriö. Lain muulta osalta antaa tarkemmat määräykset maa- ja metsätalousministeriö.

Valtioneuvosto tekee tässä laissa tarkoitettujen päätökset maa- ja metsätalousministeriön esityksestä, ellei tässä laissa ole toisin säädetty.

13 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä - kuuta 1982, ja koskee vuosina 1983—1987 tuotetusta sokerijuurikkaasta valmistettua soke-ria.

Helsingissä 27 päivänä elokuuta 1982

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Taisto Täbkämaa*